

U 43/2009 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta  
neuvoston puitepäättökseksi ihmiskaupan ehkäisemisestä  
ja torjumisesta, uhrien suojelusta ja puitepäättöksen  
2002/629/YOS kumoamisesta**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 25 päivänä maaliskuuta 2009 tekemä ehdotus neuvoston puitepäättökseksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelusta ja puitepäättöksen 2002/629/YOS kumoamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2009

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO 25.5.2009  
EU/2009/0755**EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ  
JA TORJUMISESTA, UHRIEN SUOJELUSTA JA PUITEPÄÄTÖKSEN 2002/629/YOS  
KUMOAMISESTA****1 Yleistä**

Euroopan yhteisöjen komissio on 25 päivänä maaliskuuta 2009 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan 1 kohdan e alakohdan sekä 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen (KOM(2009) 136 lopullinen) neuvoston puitepäättökseksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelusta ja puitepäättöksen 2002/629/YOS (EUVL N:o L 203, 1.8.2002, s. 1–3) kumoamisesta.

Teknisesti komission ehdotuksessa on kysymys entisen ihmiskauppaa koskevan puitepäättöksen kumoamisesta ja uuden säätämisestä. Kumottavaksi ehdotettavassa ihmiskaupan torjuntaa koskevassa neuvoston puitepäättöksessä (2002/629/YOS) asetetaan jo nykyisin velvollisuus kriminalisoida ihmiskaupparikokset sekä yllytys ja avunanto niihin ja niiden yritys (1 ja 2 artikla). Lisäksi puitepäättöksessä on määräyksiä rangaistuksista (3 artikla), oikeushenkilöiden vastuusta (4 artikla), oikeushenkilöihin kohdistuvista seuraamuksista (5 artikla), lainkäyttövallasta ja syytteeseen asettamisesta (6 artikla) sekä uhrien suojelusta ja auttamisesta (7 artikla). Uusi ehdotettu puitepäättös on aikaisempaa laajempi.

EU:ssa ihmiskauppa on pääasiassa kolmansista maista lähtöisin oleva rikollinen ilmiö, mutta varsinkin viimeisimmän laajentumisen jälkeen ihmiskauppaa on alkanut esiintyä myös EU:n sisällä. Ehdotuksen pääasiallisena tavoitteena on torjua tehokkaammin ihmiskaupparikoksia luomalla ihmiskaupan torjuntaan yhtenäisempi ja vaikuttavampi kehys kolmannen pilarin puitteissa.

Puitepäättökseen ollaan lisäämässä eräitä sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuk-

sessä. Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (CETS 197) avattiin allekirjoituksille 16.5.2005, ja Suomi on allekirjoittanut sen 29.8.2006. Parhaillaan toimii ulkoasiainministeriön asettama työryhmä, joka valmistelee ihmiskauppaa koskevan yleissopimuksen kansallista voimaansaattamista.

**2 Pääasiallinen sisältö**

Ehdotetussa puitepäättöksessä asetetaan velvollisuus kriminalisoida ihmiskaupparikokset (1 artikla) sekä yllytys ja avunanto niihin ja niiden yritys (2 artikla). Lisäksi puitepäättöksessä on määräyksiä seuraamuksista ja raskauttavista asianhaaroista (3 artikla), oikeushenkilöiden vastuusta (4 artikla), oikeushenkilöille määrättävistä seuraamuksista (5 artikla), uhreihin kohdistuvien seuraamusten soveltamatta jättämisestä (artikla 6), ihmiskaupparikosten tutkinnasta ja syytteeseenpanosta (artikla 7), lainkäyttövallasta ja syytteeseenpanon koordinoimisesta (8 artikla), uhrien suojelusta ja auttamisesta (9–11 artiklat), ihmiskaupan ehkäisemisestä (12 artikla) ja puitepäättöksen täytäntöönpanon seurannasta (13 artikla).

Ehdotuksen 1 artiklassa määritellään ihmiskauppaan liittyvät rikokset. Sen 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että seuraavat teot on säädetty rangaistaviksi: hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuva henkilöiden värväys, kuljetus, siirtäminen, kätkeminen tai vastaanottaminen voimankäytöllä uhkaamisen tai voimankäytön tai muun pakottamisen, sieppauksen, petoksen, harhaanjohtamisen, vallan väärinkäytön tai haavoittuvan aseman hyödyntämisen avulla, taikka toista henkilöä vallassaan pitävän henkilön

suostumuksen saamiseksi annetun tai vastaanotetun maksun tai edun avulla. Kohdan 3 mukaan hyväksikäyttöä katsotaan vähintään toisen hyväksikäyttö prostituutitarkoituksessa tai muut seksuaalisen riiston muodot, pakkotyö tai pakollinen palvelu, orjuus tai muu orjuuden kaltainen käytäntö, orjuuden kaltaiset olot, kerjäämiseen liittyvän toiminnan tai laittoman toiminnan hyväksikäyttö taikka elinten poistaminen.

Ehdotuksen 2 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin liittyvä yllytys, avunanto ja teon yritys on säädetty rangaistaviksi teoiksi.

Ehdotuksen 3 artikla koskee seuraamuksia ja raskauttavia asianhaaroja. Sen 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista voidaan määrätä vankeusrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään kuusi vuotta. Artiklan 2 kohdan mukaan vankeusrangaistuksen enimmäiskeston on oltava vähintään kymmenen vuotta, kun tekoon liittyy jokin seuraavista: a) rikoksen on tehnyt virkamies virkatehtäviä hoitaessaan; b) rikoksen uhri on ollut erityisen haavoittuvassa asemassa; c) rikos on tehty osana puitepäätöksessä 2008/841/YOS tarkoitettun rikollisjärjestön toimintaa. Kohdan 3 mukaan vankeusrangaistuksen enimmäiskeston on oltava vähintään kaksitoista vuotta, kun tekoon liittyy jokin seuraavista: a) rikos on vaarantanut uhrin hengen; b) rikoksen teossa on käytetty törkeätä väkivaltaa tai rikoksesta on aiheutunut uhrille erityisen vakavaa vahinkoa.

Oikeushenkilöiden vastuuta koskeva 4 artikla ja oikeushenkilöille määrättäviä seuraamuksia koskeva 5 artikla ovat pääosin voimassa olevan puitepäätöksen mukaisia.

Ehdotuksen 6 artikla koskee uhreihin kohdistuvien seuraamusten soveltamista jättämisestä. Sen mukaan kunkin jäsenvaltion on otettava käyttöön mahdollisuus jättää syyttämättä ihmiskaupan uhreja tai määräämättä heille seuraamuksia heidän osallistumisestaan laittomaan toimintaan, kun tämä osallistuminen johtuu 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen laittomien keinojen kohteeksi johtumisesta.

Ehdotuksen 7 artikla koskee tutkintaa ja

syytteeseenpanoa. Sen 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskeva tutkinta tai syytteeseenpano ei edellytä uhrin tekemää ilmoitusta tai syytettä ja että rikosoikeudenkäyntiä voidaan jatkaa, vaikka uhri olisi perunut antamansa lausunnon. 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet mahdollistaakseen syytteeseenpanon 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista riittävän pitkään sen jälkeen, kun uhri on saavuttanut täysi-ikäisyyden, rikoksen vakavuus huomioon ottaen. Kohdan 3 mukaan ihmiskaupparikoksia tutkivien tai niistä syytteeseen panevien henkilöiden, yksiköiden ja muiden tahojen tulee saada asianmukainen koulutus. Artiklan 4 kohdan mukaan ihmiskaupparikosten tutkinnassa on oltava käytettävissä järjestäytyneen rikollisuuden tutkinnassa käytettävät keinot, joista esimerkkejä ovat puhelinkuuntelu, sähköinen seuranta ja rahoitusta koskeva tutkinta.

Ehdotuksen 8 artikla koskee lainkäyttövaltaa ja syytteeseenpanon koordinoitua. Kohdan 1 mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen lainkäyttövaltansa 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin, jos a) rikos on tehty kokonaan tai osittain sen alueella, tai b) rikosten tekijä on jäsenvaltion kansalainen tai hänen vakinainen asuinpaikkansa on jäsenvaltion alueella, tai c) rikoksen uhri on jäsenvaltion kansalainen tai henkilö, jonka vakinainen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella, tai d) rikos on tehty jäsenvaltion alueelle sijoittuneen oikeushenkilön hyväksi. Kohdan 2 mukaan 1 kohdan b alakohdan osalta ei saa edellyttää, että jäsenvaltion alueen ulkopuolella tehdyt kyseiset teot katsotaan rikoksiksi myös niiden tekopaikassa. Artiklan 3 kohdan mukaan 1 kohdan b alakohdan osalta ei saa edellyttää, että jäsenvaltion alueen ulkopuolella tehdyistä rikoksista syyttämiseen vaaditaan uhrin rikoksen tekopaikassa tekemä ilmoitus tai rikoksen tekopaikan valtion tekemä ilmianto. Kohta 4 koskee syytteeseenpanon koordinoitua.

Ehdotuksen 9 artikla koskee haavoittuvassa asemassa olevien ihmiskaupan uhrien suojelua rikosoikeudenkäynnissä. Artiklan 1 kohdan mukaan ihmiskaupparikosten uhreina olevia lapsia on pidettävä puitepäätöksen

2001/220/YOS 2 artiklan 2 kohdan, 8 artiklan 4 kohdan ja 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti erityisen haavoittuvina. Kohdan 2 mukaan ihmiskaupparikosten uhreina olevia aikuisia on samojen säännösten nojalla pidettävä erityisen haavoittuvina yksilöllisen arvioinnin perusteella, ja kohta määrittää seikkoja tähän arviointiin. Kohdan 3 mukaan puolustuksen oikeuksia rajoittamatta on varmistettava, että erityisen haavoittuvat uhrin saavat puitepäätöksessä 2001/220/YOS vahvistettujen oikeuksien lisäksi erityiskohtelun, jonka tarkoituksena on estää uhrin lisäkäsitykset välttämällä mahdollisuuksien mukaan ja kansallisessa lainsäädännössä vahvistetuista perusteista seuraavia: a) uhrin ja rikoksentekijän välinen katseystyys, myös todistamisen ja ristikuulustelun aikana, soveltuvia keinoja, esimerkiksi audiovisuaalisia laitteita, käyttäen; b) yksityiselämää koskevat kysymykset, jotka eivät ole mitenkään välttämättömiä rikossyytteen keskeisten seikkojen toteen näyttämisen kannalta; c) todistaminen julkisessa oikeudenkäynnissä; d) kuulustelujen tarpeeton toistaminen tutkinnan, syytteen esittämisen ja oikeudenkäynnin aikana. Artiklan 4 kohdan mukaan on tarvittaessa sallittava todistajana toimivan erityisen haavoittuvan uhrin henkilöllisyyden salassapito. Artiklan 5 kohdan mukaan ihmiskaupan uhrien on saatava yksilölliseen riskinarviointiin perustuvaa tarkoituksenmukaista suojelua ja heidän on voitava tarvittaessa osallistua todistajansuojeluohjelmiin kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen perusteiden mukaisesti. Artiklan 6 kohta koskee oikeusapu.

Ehdotuksen 10 artikla koskee uhrien auttamista. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että uhrin saavat apua ennen rikosoikeudenkäyntiä, sen aikana ja sen jälkeen, jotta he voivat käyttää uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä tehdyssä puitepäätöksessä ja tässä puitepäätöksessä vahvistettuja oikeuksia. Kohdan 2 mukaan henkilöä on kohdeltava uhrina heti kun toimivaltaisilla viranomaisilla on aihetta epäillä, että hän on joutunut 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten kohteeksi. Kohdan 3 mukaan on perustettava tarkoituksenmukaisia kansallisen ja paikallisen tason järjestelyjä, joilla pyritään tunnistamaan uhrin varhaisessa vaiheessa ja tukemaan heitä yhteis-

työssä alan tukijärjestöjen kanssa. Kohdan 4 mukaan uhreille on annettava heidän tarvitsemansa apu ja tuki, jotta he voivat toipua ja päästä pois rikoksentekijöiden vaikutuspiiristä, mukaan lukien turvallinen majoitus ja aineellinen apu, uhrin tarvitsema sairaanhoito ja psykologinen tuki, neuvonta ja tiedotus, apu uhrin oikeuksien ja etujen esiin tuomiseen ja huomioimiseen rikosoikeudenkäynnissä sekä tarvittaessa käännös- ja tulkkauspalvelut. Jäsenvaltioiden on huolehdittava haavoittuvimpien uhrien erityistarpeista.

Ehdotuksen 11 artikla koskee lapsille tarjottuja erityisiä suojelutoimia. Sen mukaan kunkin jäsenvaltion on sovellettava lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäätöksen 2004/68/YOS kumoamisesta tehdyn puitepäätöksen 14 ja 15 artiklaa. Nämä artiklat koskevat lapsiuhrien suojelua ja auttamista ja lapsiuhrien osallistumista rikosten tutkintaan ja oikeudenkäyntiin.

Ehdotuksen 12 artikla koskee ehkäisyä. Kohdan 1 mukaan kunkin jäsenvaltion on pyrittävä vähentämään kaikenlaista hyväksikäyttöä edistävää kysyntää. 2 kohdan mukaan on edistettävä säännöllisen koulutuksen järjestämistä viranomaisille, myös kentällä toimiville poliiseille, jotka joutuvat todennäköisesti kosketukseen uhrien ja potentiaalisten uhrien kanssa, heidän valmentamiseen tunnistamaan uhrin ja potentiaaliset uhrin sekä menettelemään asianmukaisesti tämän puitepäätöksen 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen erityisen haavoittuvien uhrien kanssa. Kohdan 3 mukaan on harkittava toimenpiteiden toteuttamista sellaisten palvelujen käytön kriminalisoimiseksi, joissa on kyse 1 ja 2 artiklassa tarkoitettua hyväksikäytöstä, kun on tiedossa, että palvelun tarjoaja on 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten uhri.

Ehdotuksen 13 artikla koskee seuranta. Sen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet nimetäkseen kansallisen raportoinnin tai perustaakseen vastaavan järjestelmän. Raportoinnin tai vastaavan tehtävänä on seurata puitepäätöksessä säädettyjen toimenpiteiden täytäntöönpanoa.

### 3 Vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Ehdotuksen 1 artiklan kriminalisointivel-

voite vastaa suurelta osin sanonnallisista eroista huolimatta vanhaa puitepääöstä sekä muita kansainvälisiä velvoitteita (Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen, niin kutsutun Palermion yleissopimuksen lisäpöytäkirja, ja Euroopan neuvoston yleissopimus). Ehdotuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan hyväksikäytöksi katsottaisiin muun ohella vähintään kerjäämiseen liittyvän toiminnan tai laittoman toiminnan hyväksikäyttö. Tämän määritelmän suhde rikoslain (39/1889) 25 luvun 3 §:ään on tulkinnanvarainen. Mainitussa pykälässä säädetään rangaistaviksi ihmiskaupparikokset.

Ehdotuksen 2 artiklalla ei olisi toteutusaan vaikutusta Suomen lainsäädäntöön.

Ehdotuksen 3 artikla merkitsisi toteutusaan velvoitteen muuttua ihmiskauppaa koskevia kriminalisointeja ja niistä säädettyjä enimmäisrangaistuksia. Suomessa voimassa olevat ihmiskauppaa koskevat rangaistussäännökset ovat kaksiportaisia: perustekomuodosta on mahdollista tuomita enintään kuusi ja törkeästä tekemuodosta kymmenen vuotta vankeutta. Voimassa olevat säännökset eivät näin ollen mahdollista 12 vuoden rangaistuksen tuomitsemista, ellei tilanteeseen tule sovellettavaksi rikoslain 7 luvun yhteistä rangaistusta koskevat säännökset. Vastaavasti yksinomaan se, että ihmiskaupan tekijä on virkamies, ei mahdollista törkeää ihmiskauppaa koskevan säännöksen soveltamista ja siten 10 vuoden rangaistuksen määräämistä.

Ehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan myös rikoslain 25 luvun 3 §:n mukaisen ihmiskaupan yrityksestä ja avunannosta siihen tuomittavan enimmäisrangaistuksen olisi oltava vähintään kuusi vuotta vankeutta. Rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaan mainituista teoista voidaan tuomita enintään neljän ja puolen vuoden mittainen vankeusrangaistus.

Ehdotuksen 4, 5 ja 6 artikloilla ei olisi toteutuessaan vaikutusta Suomen lainsäädäntöön. Ehdotuksen 6 artiklan osalta voidaan todeta, että uhrin osalta kysymyksen voisi tulla esimerkiksi rikoslain 17 luvun 7 §:n mukainen valtionrajarikos. Edellä mainitun säännöksen mukaan valtionrajarikoksesta ei kuitenkaan tuomita ulkomaalaista, joka on tehnyt teon sen vuoksi, että hän on ollut rikoslain 25 luvun 3 tai 3a §:ssä tarkoitettun

ihmiskaupan kohteena. Ihmiskaupan uhreihin saattavat soveltua oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetty syyttämättä jättämisperusteet ja rikoslain 6 luvun 12 §:ssä säädetty tuomitsematta jättämisperusteet. Sovellettavaksi voivat tulla myös esitutkintalain (449/1987) toimenpiteistä luopumista koskevat säännökset. Lisäksi jo rikosoikeudellisten periaatteiden perusteella pakotettuna rikoksen tehnyt ihmiskaupan uhri voi jäädä rankaisematta toisintoimimismahdollisuuden puuttumisen vuoksi. On tosin huomattava, että puitepääötehdotuksessa seuraamusten soveltamatta jättämisen edellytykset on muotoiltu epäselvemmin kuin Euroopan neuvoston yleissopimuksen vastaavassa määräyksessä, jossa edellytyksenä on uhrin pakottaminen.

Ehdotuksen 7 artiklan 1 kohta ihmiskaupparikosten syyteenalaisuudesta toteutuu jo nykyisin. Mainitun artiklan 2 kohta ei edellyttänyt muutosta syyteoikeuden vanhentumista koskeviin rikoslain 8 luvun säännöksiin nähden, mutta kysymystä on vielä aiheutta harkita. Nykyisten säännösten nojalla ihmiskaupan (rikoslain 25 luvun 3 §) syyteoikeus vanhentuu 10 vuodessa ja törkeän ihmiskaupan (rikoslain 25 luvun 3 a §) syyteoikeus vanhentuu 20 vuodessa. Koska alle 18-vuotiaaseen kohdistuva ihmiskauppa käytännössä katsotaan törkeäksi ihmiskaupaksi, syyteoikeus on usein voimassa pitkään hänen täysi-ikäiseksi tulemisensa jälkeen. Ehdotuksen 7 artiklan 3 kohdassa asetettu asianmukaisen koulutuksen vaatimus ei edellytä lainsäädäntöä. Ehdotuksen 7 artiklan 4 kohdassa mainitut tutkintakeinot ovat jo meillä käytössä. Tutkintakeinoihin on kuitenkin kiinnitettävä huomiota lainsäädäntöä (esimerkiksi esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö) ja viranomaisten toimivaltuuksia kehitettäessä.

Ehdotuksen 8 artikla ei aseta lainsäädännön muuttamistarpeita. Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan ihmiskaupparikokset ovat kansainvälisiä rikoksia, joihin tekopaikan laista riippumatta sovelletaan Suomen lakia.

Ehdotuksen 9 artiklan 4 kohdan edellyttämä todistajana toimivan erityisen haavoittuvan uhrin henkilöllisyyden salassapito on avoimuudessaan tulkinnanvarainen. Kuitenkin suljettu käsittely on meillä mahdollista. Suomessa ei ole artiklan 5 kohdassa mainit-

tua varsinaista todistajansuojeluohjelmaksi kutsuttua järjestelmää. Kuitenkin käytössä on useita vastaavankaltaisia keinoja, kuten poliisin tarjoama suojelu, nimen vaihtaminen ja lähestymiskielto. Sisäasiainministeriössä on ryhdytty valmistelemaan kansallisen sisäisen turvallisuuden ohjelman velvoittamana erityistä henkilöturvallisuuslakia, jonka tarkoituksena on muun muassa tehostaa todistajien suojelua. Suomen lainsäädännön oikeusapua, maksutonta oikeudenkäyntiä ja vahingonkorvausta koskeva sääntely täyttää artiklan 6 kohdassa asetetut vaatimukset.

Uhrien auttamista koskevalla 10 artiklalla ei olisi toteutuessaan vaikutusta Suomen lainsäädäntöön. Rikosprosessilainsäädännön lisäksi on otettava huomioon uhrien auttamiseen liittyvät muutokset, joita on tehty maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanottamisesta tehtyyn lakiin (493/1999).

Lainsäädännön muutostarpeita eivät myöskään aiheuta 11 ja 12 artikla. Ehdotuksen 13 artiklan seurantavelvollisuus voitaisiin esimerkiksi toteuttaa siten, että vähemmistövaltuutettu vastaisi raportoinnista.

#### **4 Ahvenanmaan toimivalta**

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 22 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat rikosoikeutta koskevat asiat 18 §:n 25 kohdassa säädetyin poikkeuksin. Viimeksi mainitun kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun kysymys on maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta. Ihmiskauppaa koskeva rikosoikeudellinen lainsäädäntö ei 18 §:n muiden kohtien perusteella kuulu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

#### **5 Puitepäättösehdotuksen vaikutukset**

Puitepäättöksellä yhtenäistettäisiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden rikoslainsäädäntöä ihmiskauppaan liittyvissä oikeudellisissa kysymyksissä. Tällainen yhtenäistäminen voi olla omiaan edistämään myös jäsenvaltioiden yhteistyötä ilmiön torjunnassa ja sen uhrien

auttamisessa, mikä myös tuodaan esiin ehdotuksessa.

Puitepäättösehdotuksen vaikutuksia Suomen viranomaisten eli lähinnä poliisi-, rajavartiolaitos-, syyttäjä- ja tuomioistuinviranomaisten toimintaan voidaan pitää vähäisinä, koska voimassa oleva lainsäädäntö ja käytettävät menettelytavat ovat pääosin puitepäättöksen mukaista.

Puitepäättösehdotuksen itsenäisiä vaikutuksia voidaan pitää vähäisinä, koska kysymyksessä olevat toimenpiteet toteutetaan jo toista kautta Euroopan neuvoston yleissopimuksen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

#### **6 Toisten jäsenvaltioiden kannat**

Puitepäättösehdotus on saanut myönteisen vastaanoton. Sitä pidetään tärkeänä. Samalla on painotettu sen vastaavuutta Euroopan neuvoston yleissopimuksen vastaavien velvoitteiden kanssa ja yleissopimukseen liittymisen tärkeyttä. Näistä lähtökohdista puitepäättöksen yksityiskohtia on hiottava asian tuntijatasolla työryhmässä.

#### **7 Instituutioiden ja muut kannat**

Euroopan parlamentti ei ole käsitellyt ehdotusta.

#### **8 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely Euroopan unionissa**

Puitepäättösehdotus on ollut oikeus- ja sisäasiat -jaoston (jaosto 7) poliisi- ja rikosoikeudellista yhteistyötä käsittelevän alajaoston kirjallisessa menettelyssä.

Komissio esitteli puitepäättösehdotuksen OSA-neuvoston kokouksessa 6.4.2009.

Ehdotuksen käsittely on aloitettu aineellisen rikosoikeuden työryhmässä 15.–16.4.2009, jolloin komissio esitti puitepäättösehdotustaan ja jäsenvaltiot esittivät siitä alustavia kantojaan.

#### **9 Valtioneuvoston kanta**

Ehdotusta voidaan pitää tarpeellisenä ja kannatettavana huolimatta vastaavasta Euroopan neuvoston yleissopimuksesta, koska vain harvat EU:n jäsenvaltiot ovat liittyneet

sopimukseen. Ehdotuksen tulisi kuitenkin asiallisesti vastata mahdollisimman pitkälle mainittua sopimusta. Yleissopimuksen valmistelun yhteydessä aihealueen sääntelytarpeet ja -mahdollisuudet on monipuolisesti ja kattavasti arvioitu sopimuksia valmistelleessa asiantuntijatyöryhmässä. Puitepäättöksen ja yleissopimuksen yhdenmukaisuudella voidaan välttää eri instrumenttien välillä olevia tulkintaongelmia ja edistää jäsenvaltioiden liittymistä yleissopimukseen.

Kriminalisointien ja niihin liittyvien yksilön oikeuksiin puuttuvien toimenpiteiden (esimerkiksi pakkokeinojen käyttö) yhteydessä on varmistettava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Samoin teon rangaistusarvon ja rangaistusasteikkojen on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oikeassa suhteessa tavoitteeseen ja rikoksen vakavuuteen.

Kiinnijäämisriskin lisääminen, esimerkiksi kansainvälistä viranomaisyhteistyötä tehostamalla, toimii rikosten ennaltaehkäisyssä paremmin kuin rangaistusasteikkojen koventaminen. On tärkeää, että EU:n rikosoikeudessa otetaan riittävästi huomioon yksittäisen jäsenvaltion rangaistusasteikkokäytäntö eikä vaaranneta jäsenvaltion rikosoikeuden johdonmukaisuutta.

Lainsäädännön selkeyden ja johdonmukaisuuden ylläpitämiseksi yksityiskohtaisia vain yhtä rikoslajia koskevia menettelysäännöksiä ei tulisi tehdä tiettyjä rikoksia varten, jos yleisillä säännöksillä tullaan toimeen. Kansallista joustonvaraa on sallittava, koska rikosasioiden käsittelyjärjestelmät vaihtelevat huomattavasti eri maissa. Tämä koskee rikosprosessia sekä uhrien auttamista ja suoje-